

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS TARYBA

NUTARIMAS

DĖL PROCEDŪROS NAGRINĖJANT PRANEŠIMĄ APIE KONCENTRACIJĄ CONCRETUS MATERIALS, UAB ĮSIGYJANT IKI 51 PROC. AKCINĖS BENDROVĖS „AKMENĖS CEMENTAS“ AKCIJŲ NUTRAUKIMO

2013 m. balandžio 22 d. Nr. 1S-58

Vilnius

Lietuvos Respublikos konkurencijos taryba (toliau – Konkurencijos taryba) 2013 m. balandžio 22 d. posėdyje išnagrinėjo klausimą dėl procedūros nagrinėjant pranešimą apie koncentraciją Concretus Materials, UAB įsigyjant iki 51 proc. Akcinės bendrovės „Akmenės Cementas“ (toliau – AB „Akmenės cementas“) akcijų nutraukimo.

Konkurencijos taryba n u s t a t ė:

(1) 2012 m. gruodžio 27 d. Konkurencijos taryboje gautas Concretus Materials, UAB (juridinio asmens kodas 302863631) pranešimas apie koncentraciją, įsigyjant iki 51 proc. AB „Akmenės cementas“ (juridinio asmens kodas 153009143) akcijų¹. Apie pranešimą buvo paskelbta 2012 m. gruodžio 31 d. Konkurencijos tarybos interneto svetainėje. 2013 m. sausio 24 d. Pranešimo apie koncentraciją nagrinėjimas buvo pratęstas Konkurencijos tarybos 2013 m. sausio 15 d. nutarimu Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo (toliau – Konkurencijos įstatymas) 11 straipsnio 2 dalyje numatytam laikotarpiui².

(2) Nagrinėjant pranešimą apie koncentraciją buvo apklausti koncentracijoje dalyvaujantys asmenys, užsienio cemento gamintojai bei cementą importuojantys asmenys, betono mišinio, gelžbetonio gaminių ir aplinkos tvarkymo betono gaminių gamintojai, betono mišinio, gelžbetonio gaminių ir aplinkos tvarkymo betono gaminių pirkėjai bei kiti asmenys.

(3) Pranešimo apie koncentraciją nagrinėjimo metu buvo gautos Uždarnosios akcinės bendrovės „Kauno gelžbetonis“ (toliau – UAB „Kauno gelžbetonis“), taip pat Uždarnosios akcinės bendrovės „PERDANGA“ (toliau – UAB „Perdanga“) nuomonės, kad dėl numatomos vykdyti koncentracijos galėtų būti sustiprinta dominuojanti padėtis ar itin apribota konkurencija cemento, betono mišinio, gelžbetonio bei aplinkos tvarkymo betono gaminių rinkose³.

(4) Nagrinėjant pranešimą apie koncentraciją buvo surinkti koncentracijos vertinimui reikalingi duomenys ir atliktas preliminarus koncentracijos vertinimas.

1. Koncentracijoje dalyvaujantys ūkio subjektai ir jų vykdoma ūkinė veikla

(5) Vadovaujantis Konkurencijos įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 2 punktu ir Pranešimo apie koncentraciją pateikimo, nagrinėjimo ir bendrųjų pajamų apskaičiavimo tvarkos (toliau – Pranešimo apie koncentraciją tvarka), patvirtintos Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2000 m. balandžio 27 d. nutarimu Nr. 45⁴, 6.1 punktu, pranešimo apie koncentraciją nagrinėjimo tikslais koncentracijoje dalyvaujančiais ūkio subjektais laikomi kontrolę įgyjantis ūkio subjektas – Concretus Materials, UAB, ir ūkio subjektas, kurio kontrolė įgyjama – AB „Akmenės cementas“.

¹ Bylos 1 tomas, 1-74 lapai.

² Bylos 13 tomas, 30 lapas.

³ Bylos 14 tomas, 51-53 lapai.

⁴ Žin., 2000, Nr. 38-1084; 2005, Nr. 14-469.

(6) Nustatyta, kad koncentracijoje dalyvaujančių ir su jais susijusių ūkio subjektų bendrosios pajamos 2011 m. buvo didesnės nei 5 mln. litų, o koncentracijoje dalyvaujančių ir su jais susijusių ūkio subjektų suminės bendrosios pajamos 2011 m. buvo didesnės nei 50 mln. litų.

(7) Įsigyjancio ūkio subjekto Concretus Materials, UAB pagrindinė veikla – kontroliuojamų bendrovių valdymo (holdingo) veikla. Ši bendrovė priklauso susijusių ūkio subjektų grupei, kurią taip pat sudaro UAB „Panevėžio gelžbetonis“, UAB „Vilniaus aidai“, UAB „Betono centras“, UAB „Betono mozaika“, UAB „Markučiai“ bei kitos įmonės (toliau – Betonetos grupė)⁵.

(8) Nustatyta, kad su Concretus Materials, UAB susiję ūkio subjektai užsiima įvairia ūkine veikla Lietuvoje. Pavyzdžiui, UAB „Betono centras“ gamina ir prekiauja betono mišiniu; UAB „Betono centras“ gamina ir prekiauja statybiniu skiediniu; UAB „Markučiai“ gamina įvairius gelžbetonio ir metalo gaminius, kuriais prekiauja; UAB „Betono mozaika“ gamina įvairius aplinkos tvarkymo betono gaminius: grindinio trinkeles, šaligatvio ir ažūrinės plyteles, stulpelius, bordiūrus, tvoros, latakų elementus, kuriais prekiauja.

(9) Įsigyjamo ūkio subjekto AB „Akmenės cementas“ pagrindinė veikla yra cemento gamyba – gamina ir prekiauja pilku cementu.

(10) Su AB „Akmenės cementas“ susijęs ūkio subjektas UAB „Medis ir betonas“ gamina ir prekiauja betono mišiniu.

2. Su koncentracija susijusios atitinkamos rinkos

(11) Nagrinėjant praneštos koncentracijos galimą įtaką konkurencijai yra vertinamos konkurencijos sąlygos su koncentracija susijusiose atitinkamose rinkose. Vadovaujantis Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 1 dalimi atitinkama rinka – tai tam tikros prekės rinka tam tikroje geografinėje teritorijoje. Pagal Konkurencijos įstatymo 3 straipsnio 3 ir 12 dalis prekės rinka suprantama kaip visuma prekių, kurios pirkėjų požiūriu yra tinkamas pakaitalas viena kitai pagal jų savybes, naudojimą ir kainas, o geografinė teritorija (geografinė rinka) – kaip teritorija, kurioje visi ūkio subjektai susiduria su iš esmės panašiomis konkurencijos sąlygomis tam tikroje prekės rinkoje ir kuri, atsižvelgiant į tai, gali būti atskiriama lyginant su greta esančiomis teritorijomis.

(12) Atsižvelgus į abiejų koncentracijoje dalyvaujančių ir su jais susijusių ūkio subjektų vykdomas veiklas, praneštos koncentracijos nagrinėjimo tikslais buvo analizuojamos konkurencijos sąlygos ir kitos aplinkybės, susijusios su cemento ir cemento produktų, kuriuose jis yra pagrindinė žaliava (betono mišinių, gelžbetonio gaminių, aplinkos tvarkymo betono gaminių), gamyba bei prekyba.

2.1. Cemento gamyba ir prekyba Lietuvoje

(13) Cementas yra rišamoji medžiaga naudojama įvairių statybinių medžiagų gamyboje, neturi artimų analogiškų pakaitalų, jo negalima pakeisti jokia kita analogiška medžiaga. Cementas skirstomas į pilką ir baltą. Baltas cementas skiriasi nuo pilko tuo, jog jame labai mažai priemaišų (nešvarumų), dėl ko jo gamyba yra daug brangesnė ir jis daugiausia naudojamas matomiems dekoravimo elementams. Pilkas cementas skirstomas į įvairias rūšis (tipus) pagal cemento komponentų sudėtį bei į klases pagal standartinį ir ankstyvąjį stiprį. Gaminių iš cemento gamybai gali būti naudojamos įvairios cemento rūšys priklausomai nuo reikalingos betono mišinių ar kitų gaminių receptūros. Jei cemento gaminiams nekeliami specialūs reikalavimai, gali būti naudojamas beveik visų rūšių cementas.

(14) AB „Akmenės cementas“ teigimu, norint pradėti gaminti cementą reikėtų atlikti galimybių studiją, gauti įstatymų numatytus leidimus. AB „Akmenės cementas“ vertinimu, naujos cemento gamyklos statybos užtruktų 5-7 metus, o jos sąmatinė vertė siektų apie 300 mln. eurų. Be to, cemento gamybai vykdyti reikalingos dvi pagrindinės žaliavos: molis ir klintys, kurių didžiausi ištekliai yra Akmenės rajone⁶.

⁵ Remiamasi UAB „Markučiai“ internetinėje svetainėje skelbiama informacija http://www.markuciai.lt/lt/imoniu_grupe.

⁶ Bylos 13 tomas, 51 lapas.

(15) Visi ūkio subjektai, norintys prekiauti cementu Lietuvoje, turi turėti sertifikatus, patvirtinančius jų gaminamo arba parduodamo cemento atitiktį cemento sudėtį reglamentuojančių standartų reikalavimams.

(16) Bendruosius reikalavimus cementui numato Europos Bendrijos Tarybos 1988 m. gruodžio 21 d. direktyva 89/106/EEB „Dėl valstybių narių įstatymų, reglamentų ir kitų teisinių aktų, susijusių su statybos produktais derinimo“ (toliau - Direktyva 89/106/EEB) ir darnieji Europos standartai EN 197-1:2000 „Cementas 1 dalis. Įprastinių cementų sudėtis, techniniai reikalavimai ir atitikties kriterijai“, EN 197-2:2000 „Cementas. 2 dalis. Atitikties nustatymas“. Be to, Lietuvoje yra įtvirtintas papildomas reikalavimas Lietuvoje gaminamam ar parduodamam cementui, t.y. Lietuvoje gaminamas ar parduodamas cementas negali viršyti teisės aktuose⁷ nustatytos šarmų normos. Taip pat pažymėtina, kad betono mišinių, aplinkos tvarkymo bei gelžbetonio gaminių gamintojai gali naudoti tik Lietuvoje taikomos šarmų normos neviršijantį cementą⁸.

(17) Sertifikatus, patvirtinančius, kad cimente esantis šarmų kiekis neviršija Lietuvoje leistinų ribinių verčių, išduoda VĮ Statybos produkcijos sertifikavimo centras (toliau – SPSC). Lietuvoje parduodamo cemento atitiktį minėtiems reikalavimams tikrina Valstybinė ne maisto produktų inspekcija prie Ūkio ministerijos.

(18) Pagal SPSC duomenis tokius sertifikatus šiuo metu turi AB „Akmenės cementas“, Švedijos gamintojas - Cementa, AB, Baltarusijos gamintojai – OAO „Krasnosielskstroymaterialy“, OAO „Belarusian cement plant“ ir OAO „Krichevcementnoshifer plant“, Rusijos gamintojas – ZAO „Malcovskij portlandcement“.

(19) Cementas gali būti parduodamas pakuotas ir palaidas. AB „Akmenės cementas“ duomenimis, daugiausia palaido cemento nuperka betono, trinkelų, gelžbetonio konstrukcijų, betoninių vamzdžių, statybinių mišinių gamintojai ir pakuotojai. Pakuoto cemento pirkėjai – tai prekybos įmonės ir smulkūs statybininkai⁹.

(20) 2010 m. Lietuvoje iš viso parduota apie 600 tūkst. tonų cemento, 2011 m. – 685 tūkst. tonų, 2012 m. – 610 tūkst. tonų cemento.

(21) Cemento kainos Lietuvoje ir kaimyninėse valstybėse (Lenkijoje, Latvijoje) reikšmingai nesiskiria – vidutinė 1 tonos cemento kaina Latvijoje yra 270 Lt, Lenkijoje – 265 Lt, Lietuvoje nuo 260 iki 270 Lt¹⁰. Be to, iš trečiųjų valstybių importuojamam cementui papildomai taikomas muito tarifas, kuris siekia 1,7 proc.¹¹

2.1.1. Cemento gamyba Lietuvoje

(22) AB „Akmenės cementas“ gamina įvairių rūšių (tipų) ir klasių pilką cementą ir yra vienintelis cemento gamintojas Lietuvoje.

(23) Šiuo metu AB „Akmenės cementas“ pagamina apie 1 mln. tonų cemento per metus, iš kurių daugiau nei 50 proc. eksportuoja¹². 2010 metais AB „Akmenės cementas“ Lietuvoje iš viso pardavė 476 tūkst. tonų cemento, 2011 m. – 543,8 tūkst. tonų cemento, 2012 m. – 474 tūkst. tonų cemento¹³.

(24) Be to, šiuo metu AB „Akmenės cementas“ gamykloje vykdoma gamybos modernizacija, kurią užbaigus AB „Akmenės cementas“ galės pagaminti iki 1,5 mln. tonų cemento

⁷ Siekiant užtikrinti standarto LST EN 197-1:2001 7.4 skyriuje nustatytas ilgaamžiškumo reikalavimus, šarmų kiekio cimente reikalavimai buvo nustatyti nacionaliniame dokumente – Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu tvirtinamame ir kasmet tikslinamame Reglamentuojamų statybos produktų sąrašė. Šiuo metu galioja 2012 m. liepos 19 d. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-628 patvirtintas „Reglamentuojamų statybos produktų sąrašas“ (Žin., 2012, Nr. 89-4665).

⁸ Bylos 7 tomas, 13 lapas.

⁹ Bylos 13 tomas, 48 lapas.

¹⁰ Bylos 13 tomas, 37 lapas.

¹¹ Lietuvos Respublikos muitinės interneto svetainėje skelbiami muitų ir mokesčių tarifai. <http://litarweb.cust.lt/taric/web/browsetariffi2_LT?expandelem=252329&Year=2013&Month=03&Day=20&Country=UA&issection=n&checkfinal=y&impexp=#POS>.

¹² Bylos 2 tomas, 37 lapas. R. Marčėnaitė, „Cementas moko kantrybės“, 2013-03-22, <http://sa.lt/cementas-moko-kantrybes/>.

¹³ R. Marčėnaitė, „Cementas moko kantrybės“, 2013-03-22, <http://sa.lt/cementas-moko-kantrybes/>.

per metus¹⁴. Atsižvelgdamas į padidėjusius gamybinius pajėgumus, AB „Akmenės cementas“ ketina padidinti tiek eksporto, tiek pardavimų Lietuvoje apimtį¹⁵.

2.1.2. Cemento importas į Lietuvą

(25) Greta Lietuvos veikia nemažai kitų cemento gamyklų, nuo Lietuvos nutolusių įvairiu atstumu.

(26) Arčiausiai yra Latvijoje, Broceni mieste, apie 50 km atstumu nuo Lietuvos sienos esanti SIA „CEMEX“ gamykla, tačiau ji neturi SPSC sertifikato ir pagal surinktus duomenis jos gaminamas cementas neatitinka Lietuvoje nustatyto šarmų kiekio reikalavimo.

(27) Santykinai netoli yra Baltarusijoje, Krasnosielksi mieste, apie 160 km atstumu nuo Vilniaus veikianti OAO „Krasnosielskstroymaterialy“ gamykla (kitos Baltarusijoje esančios gamyklos yra Baltarusijos Mogiliovo rajone, t. y. nutolusios daugiau nei 500 km atstumu nuo Vilniaus).

(28) Švedijos Gotlando saloje, apie 250 km nuo Lietuvos, veikia „HeidelbergCement“ grupės įmonės AB „Cementa“ cemento gamykla (šiai grupei taip pat priklauso Kunda Nordic gamykla, kuri yra šiaurinėje Estijos dalyje Kunda mieste, t. y. apie 470 km atstumu nuo Lietuvos, tačiau ši gamykla neturi SPSC išduoto sertifikato).

(29) Lenkijoje veikia daugiau nei 10 cemento gamyklų, jos visos yra išsidėsčiusios didesniu nei 300 km atstumu nuo Lietuvos, tačiau šios gamyklos neturi SPSC sertifikato. Pažymėtina, kad cemento gamintojas Grupa Ozarow S.A. turi terminalą Bialystoke, kuris yra apie 265 km atstumu nuo Kauno.

(30) Artimiausias cemento gamintojas Rusijoje, kuris turi SPSC išduotą sertifikatą tam tikros rūšies cementui, yra ZAO „Malcovskij portlandcement“, kurio gamykla yra apie 500 km atstumu nuo Lietuvos sienos¹⁶.

(31) Lietuvos statistikos departamento duomenimis, į Lietuvą buvo importuota atitinkamai 2010 m. – 122 008 tonos; 2011 m. – 144 660,8 tonos, 2012 m. – 147 537 tonos cemento¹⁷.

(32) Daugiausiai 2010 – 2012 metais cemento importuota atitinkamais metais iš šių valstybių: iš Švedijos – 104 604 tonos, 135 472,7 tonos ir 133 663,5 tonos cemento; iš Latvijos – 6 367 tonos, 5 376,7 tonos ir 7 654,7 tonos cemento; iš Baltarusijos (2010 m. ir 2012 m.) – 8 328 tonos ir 5 189 tonos cemento; iš Čekijos (2010 m. ir 2011 m.) – 1 651 tonų ir 1 966,8 tonų, iš Lenkijos – 836 tonos, 1 846,6 tonos ir 825,6 tonos. Iš kitų valstybių importuojami cemento kiekiai buvo nežymūs.

(33) Koncentracijoje dalyvaujantys ūkio subjektai paaiškino, kad geležinkeliu cementas yra gabenamas 300-400 km atstumu, kelių transportu iki 200-250 km, jūra iki 500-600 km atstumu¹⁸. Kitų ūkio subjektų teigimu, geležinkeliu pelninga gabenti cementą 200-300 km atstumu, tačiau reikalingi terminalai iškrauti cementą, kelių transportu – 150 km palaidą cementą ir 250 km pakuotą cementą, jūra – 200-600 km atstumu. Betono mišinio, gelžbetonio bei aplinkos tvarkymo gaminių gamintojų teigimu, dėl didelių cemento transportavimo kaštų jie renkasi vietinius cemento gamintojus arba importuotojus, nes patiems importuoti cementą iš užsienio valstybėse esančių cemento gamintojų jiems yra per brangu.

2.1.2.1. Cemento importas geležinkeliu ir autotransportu

(34) Geležinkeliu galima importuoti tiek birų, tiek pakuotą cementą. Tačiau biraus cemento importas geležinkeliu pasižymi tam tikra specifika. Pirmiausia yra reikalingi specialūs biraus cemento vežimui pritaikyti vagonai bei birių krovinių terminalas, kuris būtų pritaikytas biraus cemento kroviniui aptarnauti: turi būti biriam cementui pritaikytos iškrovimo/pakrovimo ar

¹⁴ J. Bardauskas, „Akmenėje pradedamos cemento gamybos cecho statybos“, 2011 m. balandžio 2 d., <http://verslas.delfi.lt/verslas/akmeneje-pradedamos-cemento-gamybos-cecho-statybos.d?id=43922025>.

¹⁵ Bylos 2 tomas, 9 lapas.

¹⁶ Bylos 7 tomas; 9 tomas, 14-15 lapas.

¹⁷ Pastebėtina, kad į Lietuvą importuojamas balto cemento kiekis buvo nežymus, t. y. tik iki 1 tūkst. tonų per metus.

¹⁸ Bylos 1 tomas, 13 lapas.

sandėliavimo teritorijos (patalpos) bei reikiama įranga cemento iškrovimui/pakrovimui¹⁹. Be to, biraus cemento krovinių siuntėjas bei gavėjas, o taip pat ir AB „Lietuvos geležinkeliai“, jeigu yra naudojamos šiai bendrovei priklausančiais vagonais ir terminalais, turi suderinti cemento pakrovimo/iškrovimo į vagonus technologijas, t. y. gamintojo pakrautas vagonas turi būti tinkamas iškrauti jį birių krovinių terminale arba krovinių gavėjo gamykloje²⁰.

(35) Geležinkeliu cementą importuoti gali arba patys betono mišinių, gelžbetonio bei aplinkos tvarkymo betono gaminių gamintojai, arba kiti ūkio subjektai, norintys prekiauti cementu Lietuvoje, kurie turi reikiamą infrastruktūrą. Pažymėtina, kad ne visi paminėti gamintojai turi galimybę priimti geležinkelio vagonais gabenamą cementą²¹. Tuo tarpu gamintojai, turintys privažiuojamuosius geležinkelio kelius nuo savo gamyklų iki bendrųjų geležinkelio kelių, teigia, kad pakeitę cemento tiekėją patirtų negrįžtamų investicinių išlaidų, kadangi reikėtų atlikti projektavimo, sandėliavimo ir rekonstrukcijos darbus keičiant esamas cemento iškrovimo, sandėliavimo ir padavimo į gamybą technologijas, kas galėtų kainuoti iki 3 mln. litų ir užtruktų iki 2-3 metų bei padidintų jų produkcijos sąnaudas, o tuo pačiu ir kainas²².

(36) Atsižvelgiant į tai, kad cementas gali būti importuojamas per kitas bendroves, kurios galėtų iškrauti, sandėliuoti ir pakrauti arba pervežti cementą, bei į aukščiau paminėtą atstumą, kuriuo pelninga gabenti cementą geležinkeliu, ir tokiu atstumu nuo Lietuvos esančias gamyklas, nustatyta, kad cementą, atitinkanti Lietuvoje taikomą šarmų reikalavimą, galima importuoti geležinkeliu iš Baltarusijos arba Lenkijos.

(37) Autotransportu galima gabenti birių cementą naudojant specialias transporto priemones – cementovėžius, arba pakuotą cementą bet kokiomis transporto priemonėmis. Kadangi automobiliu gabenti cementą yra brangiausia, tokiu būdu jis gabenamas trumpiausią atstumą (kaip minėta daugiausiai iki 250 km). Atsižvelgiant į šį atstumą, nustatyta, kad autotransportu ekonomiškai naudinga importuoti cementą taip pat tik iš Baltarusijoje bei Lenkijoje esančių gamyklų.

(38) Pastebėtina, kad šiuo metu skiriasi Lietuvoje ir Lenkijoje esantys geležinkelio bėgiai, todėl norint vežti krovinį iš Lenkijos į Lietuvą, Šeštokų geležinkelio stotyje šį krovinį reikia perkrauti iš vieno vagonų į kitus (t. y. pritaikytus važiuoti Lietuvoje esančiais siauresniais bėgiais). Tuo tarpu AB „Lietuvos geležinkeliai“ duomenimis, Šeštokų geležinkelio stotyje šiuo metu nėra biriam cementui pritaikytų iškrovimo/pakrovimo ar sandėliavimo teritorijų (patalpų), reikiamos įrangos pakrovimui/iškrovimui²³, todėl šiuo metu biraus cemento importuoti geležinkeliu iš Lenkijos nėra galimybės, o geležinkeliu iš Lenkijos gabenamas pakuotas cementas turi būti perkrautas į kitus vagonus Šeštokų geležinkelio stotyje.

(39) AB „Lietuvos geležinkeliai“ teigimu, šiuo metu yra vykdomas „Rail Baltica“ projektas, kurio tikslas suvienodinti geležinkelio bėgius maršrutu Varšuva-Šeštokai-Marijampolė-Kaunas. Šį projektą planuojama užbaigti 2015 m. gruodžio 31 d. Šiuo metu yra parengti techniniai projektai, gauti statybos leidimai bei paskelbti vieši konkursai statybos rangos darbams atlikti. 2-3 mėn. laikotarpiu planuojama pasirašyti statybos rangos sutartis²⁴.

(40) Įgyvendinus minėtą projektą, kroviniai galėtų būti nepertraukiamai (t. y. neperkraudant jų iš vieno vagonų į kitus) gabenami iš Lenkijos į Lietuvą ir iškraunami Šeštokuose (birių krovinių terminalą taip pat planuojama pastatyti iki 2015 m. pab.) arba Kaune esančiuose birių krovinių terminaluose. Tačiau norint gabenti birių cementą geležinkeliu reikėtų papildomai investuoti į specialią įrangą, reikalingą cementui iškrauti/pakrauti, o krovinių siuntėjas, krovinių gavėjas ir AB „Lietuvos geležinkeliai“ turėtų tarpusavyje suderinti technines krovinių siuntimo sąlygas, t. y. krovinių siuntėjas turėtų naudoti tokį vagoną, kuriam iškrauti tiktų krovinių gavėjo arba AB „Lietuvos geležinkeliai“ turima įranga²⁵.

¹⁹ Bylos 14 tomas, 197 lapas.

²⁰ Pavyzdžiui, jei gamintojas naudoja vagonus, kurie pakraunami ir iškraunami per viršų, krovinių gavėjo technologijos taip pat turi būti pritaikytos iškrauto vagoną per viršų.

²¹ Bylos 4 tomas.

²² Bylos 11 tomas.

²³ Bylos 14 tomas, 197-198 lapai.

²⁴ Bylos 14 tomas, 197-198 lapai.

²⁵ Bylos 14 tomas, 197-198 lapai.

(41) Apklausti betono mišinių, gelžbetonio bei aplinkos tvarkymo gaminių gamintojai nurodė, kad cemento iš Lenkijos cemento gamyklų neperka²⁶. Galimybę pirkti cementą iš Lenkijoje esančio Grupa Ozarow S.A. įvardija tik keli iš visų apklaustų ūkio subjektų, kurie perka nedidelį kiekį cemento²⁷. Kai kurie apklausti ūkio subjektai nurodė, kad pirkti cementą iš Lenkijos autotransportu yra per brangu²⁸.

(42) Pastebėtina, kad kai kurie betono mišinių, gelžbetonio bei aplinkos tvarkymo betono gaminių gamintojai nurodė, kad Baltarusijos gamintojų nelaiko kaip realios alternatyvos AB „Akmenės cementas“ gaminamam cementui dėl rizikos, susijusios su tiekimų nepastovumu. Tik vienas iš apklaustų ūkio subjektų, perkantis iki 5 000 t per metus, nurodė, kad galėtų įsigyti (nors 2010-2012 m. nepirko) cemento iš Baltarusijos cemento gamintojų²⁹. Nustatyta, kad nedideli kiekiai cemento yra importuojami tik iš vieno Baltarusijos cemento gamintojo.

(43) Kad galėtų įsigyti cemento iš Rusijos nurodė tik vienas iš apklaustų betono mišinių, gelžbetonio bei aplinkos tvarkymo betono gaminių gamintojų, perkantis iki 5 000 t cemento per metus³⁰.

2.1.2.2. Cemento importas jūra

(44) VĮ Klaipėdos valstybinio uosto direkcijos teigimu, cementas į Lietuvą galėtų būti importuojamas laivais per Klaipėdos uostą, jeigu krovos kompanijos veikiančios šiame uoste turėtų tam pritaikytą suprastruktūrą (krovos terminalus, techniką ir kt.)³¹. Pažymėtina, kad šiuo metu Klaipėdos uoste nėra specializuoto terminalo, tinkamo iškrauti birų cementą³².

(45) UAB Klaipėdos jūrų krovinių kompanija Bega (toliau - KJKK Bega), kuri šiuo metu vienintelė vykdo cemento krovos darbus Klaipėdos uoste, nurodė, kad jos valdomoje krantinėje specializuoto terminalo, tinkamo krauti birų cementą, statybai būtų reikalinga atlikti uosto krantinės rekonstrukciją ir gilinimo darbus, kurie kainuotų apie 13 mln. litų, o paties terminalo statyba kainuotų nuo 12 iki 40 mln. litų, priklausomai nuo terminalo parametrų³³. KJKK Bega teigimu, tokio specializuoto terminalo projektavimas ir statyba užtruktų 3-4 metus³⁴. Bendrovė taip pat nurodė, kad be specializuoto cemento krovos terminalo, įrangos, skirtos krauti cementui iš nespecializuoto laivo į sausumos transporto priemonės, našumas yra ribotas³⁵. Todėl KJKK Bega teigimu, norint naujam cemento importuotojui pradėti veiklą Klaipėdos uoste, reikia specializuoto terminalo statybos ir uosto plėtros, kurie pareikalautų minėtų investicijų ir laiko³⁶.

(46) Šiuo metu cementą laivu importuoja tik UAB „Gerdukas“, kuri nuo 2007 m. priklauso „HeidelbergCement“ grupei ir pardavinėja cementą iš tai pačiai grupei priklausančios AB „Cementa“ gamyklos Gotlando saloje (Švedija)³⁷. Tačiau ši įmonė šiuo metu maksimaliai gali importuoti tik 150 tūkst. tonų cemento per metus, kadangi importo kiekio padidinti neleidžia riboti Klaipėdos uosto krovos pajėgumai bei ribotas cementui iškrauti tinkamų vietų skaičius uoste ir geležinkelio vagonų trūkumas sezono įkarštyje³⁸.

2.1.3. Atitinkama pilko cemento rinka Lietuvoje

(47) Įvertinus aptartas aplinkybes, susijusias su cemento savybėmis, jo gamyba ir prekyba Lietuvoje, pranešimo apie koncentraciją nagrinėjimo tikslais buvo apibrėžta pilko cemento prekės rinka.

²⁶ Bylos 11 tomas.

²⁷ Bylos 5 tomas.

²⁸ Bylos 11 tomas, bylos 4 tomas, bylos 5 tomas.

²⁹ Bylos 11 tomas.

³⁰ Bylos 11 tomas.

³¹ Bylos 15 tomas, 4 lapas.

³² Bylos 15 tomas, 89 lapas.

³³ Bylos 15 tomas, 89 lapas.

³⁴ Bylos 15 tomas, 89 lapas.

³⁵ Bylos 15 tomas, 90 lapas.

³⁶ Bylos 15 tomas, 90 lapas.

³⁷ Bylos 15 tomas, 158 lapas.

³⁸ Bylos 13 tomas, 35 lapas.

(48) Nagrinėjant šios prekės rinkos geografines ribas, buvo atsižvelgta į tai, jog tiek Lietuvos, tiek užsienio valstybių cemento gamintojai ar pardavėjai, gali laisvai prekiauti cementu Lietuvoje, jeigu jų parduodamas cementas atitinka Europos Sąjungos standartų ir Reglamentuojamų statybos produktų sąraše numatytus papildomus reikalavimus šarmų kiekiui. Tačiau atitiktį minėtiems reikalavimams patvirtinančius sertifikatus be AB „Akmenės cementas“ turi ne visos gretimose valstybėse esančios cemento gamyklos. Be to, cementui, importuojamam iš trečiųjų valstybių, papildomai taikomas ir muito tarifas, kuris siekia 1,7 proc.

(49) Taip pat pažymėtina, kad didieji³⁹ betono mišinių, gelžbetonio bei aplinkos tvarkymo betono gaminių gamintojai užsienio valstybėse pagaminto cemento nelaiko tinkamu pakaitalu AB „Akmenės cementas“ gaminamam cementui. Ūkio subjektų teigimu, Baltarusijoje pagamintas cementas yra prastesnės kokybės negu AB „Akmenės cementas“ gaminamas cementas ir į Lietuvą yra tiekiamas nepastoviai⁴⁰; Lenkijos cemento gamyklos yra toli nuo Lietuvos sienos, o atsižvelgiant į tai, kad nėra galimybės įsigyti biraus cemento iš Lenkijos geležinkeliu, tokį atstumą transportuoti kelių transportu yra ekonomiškai nenaudinga. Nė vienas iš apklaustų ūkio subjektų kaip potencialaus tiekėjo nenurodė Latvijos gamintojo SIA „CEMEX“. Atitinkamai į Lietuvą iš kaimyninių valstybių importuotas cementas sudaro nežymią viso Lietuvoje parduodamo cemento dalį, išskyrus iš Švedijos importuojamą cementą, todėl galima teigti, kad Lietuvoje su AB „Akmenės cementas“ konkuruoja tik iš Švedijos importuojamas „HeidelbergCement“ grupės gaminamas cementas. Pranešimo apie koncentraciją nagrinėjimo metu surinkti duomenys taip pat rodo, kad betono mišinių, gelžbetonio bei aplinkos tvarkymo betono gaminių gamintojai daugiausiai renkasi Lietuvoje esančius cemento gamintojus arba pardavėjus.

(50) Įvertinus šias aplinkybes pranešimo apie koncentraciją nagrinėjimo tikslais apibrėžta atitinkama Lietuvos pilko cemento rinka. Pastebėtina, kad nors, atsižvelgus į įvairias cemento rūšis, pardavimo būdus bei įvairias kitas aplinkybes, kitais atvejais atitinkama rinka gali būti apibrėžiama kitaip, nagrinėto pranešimo apie koncentraciją vertinimo tikslais galimi alternatyvūs atitinkamos rinkos apibrėžimai išvados dėl koncentracijos įtakos konkurencijai nebūtų turėję.

(51) Vertinant pilko cemento rinką Lietuvoje, atsižvelgus į parduodamo cemento kiekius, buvo nustatyta, kad didžiausi šioje rinkoje veikiantys ūkio subjektai yra AB „Akmenės cementas“ ir UAB „Gerdukas“. 2012 m. AB „Akmenės cementas“ užėmė [70-80] proc. pilko cemento rinkos Lietuvoje, UAB „Gerdukas“ (importuojantis cementą iš Švedijos) – [20-30] proc., kiti cemento prekyba užsiimantys ūkio subjektai užėmė [0-5] proc. cemento rinkos Lietuvoje.

(52) Įvertinus kitų ūkio subjektų galimybes pradėti veikti šioje rinkoje, buvo nustatyta, kad toks ūkio subjektas patirtų reikšmingus kaštus, susijusius su naujos gamyklos statybomis ir laiko sąnaudomis, reikalingomis tokiam įėjimui, kurių atsipirkimas būtų mažai tikėtinas ir labai ribotų paskatas tokiu būdu įeiti į cemento rinką. Kita vertus, cemento gamintojai, norintys pradėti gaminti cementą su sumažintu šarmų kiekiu cemente, turėtų atlikti reikšmingas investicijas į gamybos technologijų keitimą, kurios turėtų įtakos visam gamybos našumui ir cemento kainai. Alternatyvus būdas pradėti prekiauti cementu Lietuvoje būtų jų importas iš užsienio valstybių gamintojų, gaminančių cementą, atitinkantį Lietuvoje taikomus reikalavimus. Tokiu atveju ūkio subjektas galėtų importuoti cementą į Lietuvą laivu, geležinkeliu arba autotransportu, tačiau kiekvienu atveju susidurtų su tokiais kliūtimis kaip specialių terminalų poreikis, uosto rekonstrukcijos, specialios įrangos poreikis, ribotas tiekėjų pasirinkimas ir pan., kurios pareikalautų ženklių finansinių ir laiko sąnaudų.

(53) Apibendrinus šias aplinkybes, buvo padaryta išvada, kad dėl kliūčių, su kuriomis susidurtų ūkio subjektas, norintis įeiti į cemento rinką Lietuvoje, naujo ūkio subjekto įėjimas į šią rinką yra mažai tikėtinas.

³⁹ Įsigyjantys vidutiniškai nuo 10 iki 100 tūkst. tonų cemento per metus.

⁴⁰ Vienas iš apklaustų ūkio subjektų nurodė, kad 2006 m. Baltarusijos cemento gamintojas nutraukė tiekimą. Bylos 11 tomas. Be to, iš duomenų apie importą matyti, kad iš Baltarusijos buvo importuojama tik iš vieno gamintojo (OAO „Krasnosielskstroymaterialy“) ir importuojamo cemento kiekis ženkliai svyravo kiekvienais metais: 2007 m. į Lietuvą importuota 55 tūkst. tonų, 2008 m. – 6 tūkst. t, 2009 m. – 22,5 tūkst. tonų, 2010 m. – 1,7 tūkst. tonų, 2011 m. neimportuota, o 2012 m. importuota 5 tūkst. tonų cemento. Bylos 15 tomas, 159 lapas.

(54) Pranešimo apie koncentraciją nagrinėjimo tikslais, taip pat buvo nustatyta, kad Betonetos grupė yra didžiausias cemento pirkėjas iš betono mišinio, gelžbetonio bei aplinkos tvarkymo betono gaminių gamintojų Lietuvoje, kuris nuperka [40-50] proc. viso šių gaminių gamintojų nuperkamo cemento. Antras pagal dydį cemento pirkėjas yra UAB „Perdanga“, kuri nuperka [20-30] proc. cemento. UAB „Autokausta“ nuperka apie [5-10] proc. cemento, tuo tarpu kitų ūkio subjektų nuperkamo cemento kiekis nesiekė 5 proc.

2.2. Betono mišinio gamyba ir prekyba Lietuvoje

(55) Betono mišinys yra greitai stingstantis produktas, kurio gamyboje naudojamas cementas, todėl jis turi būti panaudojamas šviežiai sumaišytas, nesustingusios konsistencijos.

(56) Nors betono mišinio prekės rinka galėtų būti skaidoma į smulkesnes pagal betono mišinio rūšis, tačiau atsižvelgiant į tai, kad visos betono mišinio rūšys gaminamos iš tų pačių pagrindinių žaliavų, o betono mišinių gamintojai gamina įvairių rūšių betono mišinius bei į tai, kad net ir siauriausias betono mišinio rinkos apibrėžimas koncentracijos vertinimo nekeistų, tolimesnis betono mišinio rinkos skaidymas pagal parduodamo betono mišinio rūšis šios koncentracijos nagrinėjimo tikslais nėra tikslingas, todėl betono mišinio gamyba išskiriama į atskirą prekės rinką jos neskaidant į smulkesnes.

(57) Nustatyta, kad dėl riboto betono mišinio galiojimo laiko (iki rišimosi pradžios) betono mišinys gali būti transportuojamas nuo betono mazgo iki statomo objekto tik ribotą atstumą ir ribotą laiką. Dėl šių priežasčių Lietuvoje betono mišinių gamintojai betono mišinį toliausiai gabena 70-100 km atstumu⁴¹. Tuo tarpu dauguma betono mišinio pirkėjų renkasi arčiausiai statomo objekto esančius, t. y. iki 50 km atstumu nuo statybos objekto esančius betono mišinio gamybos mazgus⁴². Taip pat svarbu pažymėti, kad statybinę veiklą vykdančios bendrovės renkasi Lietuvoje veikiančius betono mišinio gamintojus⁴³. Be to, statybų bendrovės taip pat nurodo, kad betono mišinys dėl didelių transportavimo kaštų, trumpo galiojimo laiko nėra tinkamas importuoti iš užsienio valstybių⁴⁴. Kai kurių ūkio subjektų teigimu, tuo atveju, jeigu statomas objektas yra netoli kaimyninėse valstybėse veikiančių betono mišinių gamintojų, betono mišinys gali būti perkamas ir iš jų, tačiau nurodo, kad betono mišinio nėra pirkę iš užsienio tiekėjų⁴⁵.

(58) Įvertinus šias aplinkybes buvo padaryta išvada, kad siauriausiai geografinę betono mišinio rinką būtų galima skaidyti į atskiras lokalines teritorijas, kurias būtų galima apibrėžti ne didesniu kaip 50 km spinduliu nuo betono mazgų.

(59) Dauguma Lietuvoje veikiančių ūkio subjektų, gaminančių prekinio betono mišinį, turi po vieną betono gamybos mazgą⁴⁶. Tik UAB „Perdanga“ turi betono gamybos mazgus Vilniuje ir Klaipėdoje⁴⁷, o AB „Alytaus gelžbetonis“ – Alytuje ir Žiežmariuose. Tuo tarpu Betonetos grupei priklauso gamybos mazgai visuose didžiuosiuose Lietuvos miestuose. Su AB „Akmenės cementas“ susijusi UAB „Medis ir betonas“ turi betono mazgą Naujoje Akmenėje. Atsižvelgiant į šias aplinkybes, teigtina, kad koncentracijoje dalyvaujantiems ir su jais susijusiems ūkio subjektams priklausantys betono gamybos mazgai yra išsidėstę apytiksliai 100 km atstumu vienas nuo kito ir dengia visą Lietuvos teritoriją. Įvertinus tai, kas paminėta, bei tai, koku atstumu gamintojai gabena betono mišinį, padaryta išvada, kad prekinio betono mišinio rinka taip pat galėtų būti apibrėžta 100 km spinduliu aplink Betonetos grupei priklausančius betono mazgus.

(60) Vertinant lokalias rinkas ir jas apibrėžus 50 km spinduliu nuo didžiausio Lietuvoje betono mišinių gamintojui Betonetos grupei priklausančių Vilniuje, Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Panevėžyje esančių betono mazgų, pastebėtina, kad į kiekvienos tokios lokalinės teritorijos dalį

⁴¹ Bylos 11 tomas, bylos 4 tomas.

⁴² Bylos 8 tomas.

⁴³ Bylos 8 tomas.

⁴⁴ Bylos 8 tomas.

⁴⁵ Bylos 8 tomas.

⁴⁶ Bylos 4 tomas, 119 lapas, bylos 5 tomas, 4, 8, 12, 21, 30, 34, 42, 64, 68, 74, 79, 83, 95, 101, 109 lapai. Taip pat remiamasi UAB „Autokausta“ interneto svetainėje pateikta informacija <http://betonas.autokausta.lt/betono-mazgas.html>.

⁴⁷ Bylos 11 tomas, 107 lapas.

betono mišinį galėtų tiekti ir ūkio subjektai, nutolę didesniu nei 50 km, tačiau mažesniu kaip 100 km atstumu nuo Betonetos grupės betono mazgo atitinkamoje teritorijoje. Todėl skaidant betono mišinio rinką į lokalias teritorijas buvo įtraukti visi iki 100 km atstumu nuo Betonetos grupės betono mazgo veikiantys ūkio subjektai, kurie potencialiai galėtų pristatyti betono mišinį į teritoriją, apibrėžtą 50 km spinduliu aplink konkretų Betonetos grupės betono mazgą.

(61) Taigi, apibrėžus lokalias rinkas 50 km nuo Betonetos grupei priklausančių betono mazgų, nustatyta, kad 2012 m. Betonetos grupė užėmė bent [50-60] proc. betono mišinio rinkos teritorijoje aplink Vilniaus mieste esančius Betonetos grupės mazgus. Tuo tarpu artimiausias Betonetos grupės konkurentas UAB „Perdanga“ užėmė [10-20] proc., o kitų Betonetos grupės konkurentų užimama rinkos dalis sudarė [0-10] proc.

(62) Vertinant betono mišinio rinkos dalis teritorijoje aplink Kauno mieste esantį Betonetos grupės betono mazgą, pažymėtina, kad 2012 m. Betonetos grupė užėmė bent [40-50] proc., o Betonetos grupės artimiausias konkurentas UAB „Autokasta“ užėmė dvigubai mažesnę rinkos dalį, kuri sudarė [20-30] proc. Kitas konkurentas UAB „Kauno gelžbetonis“ užėmė [10-20] proc. šios rinkos dalį. Tuo tarpu kitų ūkio subjektų užimama rinkos dalis sudaro [0-10] proc.

(63) 2012 m. Betonetos grupė užėmė bent [30-40] proc. betono mišinio rinkos teritorijoje aplink Klaipėdos mieste esantį Betonetos grupės betono mazgą. Didžiausias Betonetos grupės konkurentas UAB „Perdanga“ užėmė [50-60] proc. šios rinkos. Pažymėtina, kad 2010-2012 m. UAB „Perdanga“ rinkos dalis mažėjo, tuo tarpu Betonetos grupės rinkos dalis didėjo. Kitų Betonetos grupės konkurentų užimama rinkos dalis sudarė tik [0-5] proc.

(64) Nustatyta, kad 2012 m. Betonetos grupė užėmė bent [40-50] proc. betono mišinio rinkos teritorijoje aplink Panevėžio mieste esantį Betonetos grupės betono mazgą ir 2010 – 2012 m. rinkos dalis didėjo. Tuo tarpu artimiausi Betonetos grupės konkurentai – UAB „Sodbeta“ ir UAB „Saustos prekyba“ – užėmė mažesnę rinkos dalį, kuri sudaro [10-20] proc. Pastebėtina, kad šių ūkio subjektų rinkos dalys 2010 – 2012 m. mažėjo. Kitų Betonetos grupės konkurentų užimama rinkos dalis sudarė [0-10] proc.

(65) 2012 m. Betonetos grupė užėmė bent [30-40] proc. betono mišinio rinkos teritorijoje aplink Šiaulių mieste esantį Betonetos grupės betono mazgą. Pažymėtina, kad šioje rinkoje veikia su AB „Akmenės cementas“ susijęs ūkio subjektas UAB „Medis ir betonas“, kurio rinkos dalis 2012 m. sudarė [10-20] proc. Bendrai šie ūkio subjektai užėmė [50-60] proc. Artimiausi Betonetos grupės konkurentai – UAB „Sodbeta“ ir UAB „Saustos prekyba“ – užėmė [10-20] proc. Kitų Betonetos grupės konkurentų rinkos dydis sudarė [5-10] proc.

(66) Pažymėtina, kad jei lokalias rinkas apibrėžus 100 km spinduliu aplink Betonetos grupei priklausančius betono mazgus, į dalį šios teritorijos betono mišinį galėtų tiekti ir ūkio subjektai, nutolę iki 200 km atstumu nuo Betonetos grupės betono mazgo atitinkamoje teritorijoje, todėl skaidant prekinio betono mišinio rinką į lokalias teritorijas būtų įtraukti visi ūkio subjektai, kurie potencialiai galėtų pristatyti betono mišinį į teritoriją, apibrėžtą 100 km spinduliu aplink konkretų Betonetos grupės betono mazgą. Tuomet ūkio subjektai, lokalinėje rinkoje aplink Betonetos grupės betono mazgus Kaune ir Panevėžyje, visiškai sutaptų. Taip pat sutaptų dauguma ūkio subjektų, veikiančių lokalinėse rinkose aplink Betonetos grupės betono mazgus Kaune, Šiauliuose ir Vilniuje bei sutaptų dauguma ūkio subjektų aplink Betonetos grupės betono mazgus Klaipėdoje ir Šiauliuose. Atsižvelgiant į šių lokalinių rinkų persidengimą šios koncentracijos nagrinėjimo tikslais prekinio betono mišinio rinką gali būti vertinama kaip apimanti visą Lietuvos teritoriją.

(67) Apibrėžus prekinio betono mišinio rinką kaip Lietuvos Respublikos teritoriją, nustatyta, kad 2012 m. Betonetos grupė užėmė [50-60] proc. prekinio betono mišinio rinkos Lietuvoje, su AB „Akmenės cementas“ susijusi UAB „Medis ir betonas“ užėmė [0-5] proc. betono mišinio rinkos Lietuvoje. Tuo tarpu kiti didžiausi ūkio subjektai – UAB „Perdanga“ užėmė [10-20] proc., o UAB „Autokasta“ užėmė [5-10] proc. prekinio betono mišinio rinkos Lietuvoje. Kitų ūkio subjektų rinkos dalis sudarė atitinkamai [0-5] proc.

(68) Įvertinus aptartas aplinkybes buvo padaryta išvada, kad geografinę betono mišinio rinką galima būtų apibrėžti kaip lokalią arba nacionalinę. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad iš

koncentracijos nagrinėjimo metu surinktų duomenų matyti, kad koncentracijoje dalyvaujančių ūkio subjektų betono mišinio rinkos dalys, šią rinką apibrėžus kaip nacionalinę arba kaip lokalinę, skiriasi nežymiai arba yra dar didesnės betono mišinio rinką laikant lokalia, šios koncentracijos nagrinėjimo tikslais tikslus geografinės rinkos apibrėžimas nėra būtinas, kadangi net ir siauriausiai apibrėžus geografinę rinką koncentracijos vertinimas nesikeistų.

2.3. Aplinkos tvarkymo betono gaminių prekyba Lietuvoje

(69) Aplinkos tvarkymo betono gaminiai – tai įvairių formų, spalvų ir dydžių grindinio trinkelės, plytelės, gatvių ir vejų bordiūrų elementai, naudojami takų ir kelių dangai, tvoros elementai, stulpeliai, latakų elementai. Skirtingi aplinkos tvarkymo betono gaminiai (pavyzdžiui, trinkelės ir latakų elementai) skiriasi savo panaudojimu ir kaina. Tačiau atskiri aplinkos tvarkymo betono gaminiai gaminami iš tų pačių žaliavų ir yra tarpusavyje susiję bei būtini visapusiškam aplinkos sutvarkymui, todėl dažnai įsigijami kartu. Be to, aplinkos tvarkymo betono gaminių gamintojai siekia patenkinti vartotojų paklausą ir sudaryti pirkėjams galimybę įsigyti visus reikiamus aplinkos tvarkymo gaminius vienoje vietoje, todėl siūlo didelį įvairių aplinkos tvarkymo gaminių asortimentą.

(70) Aplinkos tvarkymo betono gaminiai yra sunkūs produktai, todėl jų transportavimo kaštai yra dideli. Dėl šios priežasties, iš pranešimo apie koncentraciją nagrinėjimo metu surinktų duomenų matyti, kad aplinkos tvarkymo gaminiai yra transportuojami ribotu atstumu, kuris siekia iki 400 km⁴⁸, o šių gaminių pirkėjai Lietuvoje perka šiuos gaminius iš Lietuvoje esančių aplinkos tvarkymo betono gaminių gamintojų/pardavėjų⁴⁹.

(71) Taigi, remiantis tuo, kas išdėstyta pranešimo apie koncentraciją nagrinėjimo tikslais apibrėžus aplinkos tvarkymo betono gaminių rinką kaip Lietuvos Respublikos teritoriją, nustatyta, kad 2012 m. Betonetos grupė užėmė [50-60] proc. aplinkos tvarkymo betono gaminių rinkos Lietuvoje. Artimiausias Betonetos grupės konkurentas UAB „Perdanga“ užėmė [30-40] proc., kitų ūkio subjektų užimamos rinkos dalys sudarė [0-5] proc.

2.4. Gelžbetonių gaminių prekyba Lietuvoje

(72) Gelžbetonis yra betonas, armuotas plienine armatūra. Gelžbetonio gaminiai yra labai įvairūs ir apima kolonas, sijas, sąramas, perdangų plokštes ir t.t. Nors gelžbetonio gaminiai dažnai yra nestandartinių dydžių ir gaminami pagal pirkėjo užsakymą, o skirtingi gelžbetonio gaminiai skiriasi savo panaudojimu, savybėmis, kaina, tačiau gelžbetonio gaminių gamintojai gamina ir parduoda visą spektrą standartinių bei nestandartinių (pagal pirkėjo poreikius gaminamų) gelžbetonio gaminių. Be to, gelžbetonio gaminiai gaminami iš tų pačių žaliavų, tose pačiose gamyklose.

(73) Remiantis koncentracijos nagrinėjimo metu surinktais duomenimis, gelžbetonio gaminiai gabenami ribotu atstumu iki 400 km, nors kai kurie ūkio subjektai teigia, kad gelžbetonio gaminius gabena tik iki 200 km atstumu⁵⁰. Be to, apklausti ūkio subjektai nurodė, kad gelžbetonio gaminius perka tik iš Lietuvos gelžbetonio gaminių gamintojų/ pardavėjų ir tik kai kurie nurodė, kad galėtų jų įsigyti iš užsienio gamintojų, nors šiuo metu neperka⁵¹.

(74) Atsižvelgiant į šias aplinkybes ir pranešimo apie koncentraciją nagrinėjimo tikslais apibrėžta bendra gelžbetonio gaminių rinką apimanti Lietuvos Respublikos teritoriją. Nustatyta, kad 2012 m. Betonetos grupė užėmė [30-40] proc. gelžbetonio gaminių rinkos Lietuvoje. Artimiausias Betonetos grupės konkurentas UAB „Betonika“ užėmė [20-30] proc., tuo tarpu kitų konkurentų užimamos rinkos dalys sudarė [0-10] proc.

⁴⁸ Bylos 11 tomas, bylos 8 tomas.

⁴⁹ Bylos 8 tomas.

⁵⁰ Bylos 8 tomas.

⁵¹ Bylos 8 tomas.

3. Koncentracijos nagrinėjimo išvados

(75) Įvertinus su koncentracija susijusias aplinkybes, buvo padaryta preliminari išvada, kad cemento rinka Lietuvoje yra labai koncentruota. AB „Akmenės cementas“ užima [70-80] proc. pilko cemento rinkos Lietuvoje, jos artimiausias konkurentas UAB „Gerdukas“, galintis importuoti ribotą kiekį cemento, užima [20-30] proc., o kiti konkurentai užima nežymią rinkos dalį, kuri sudaro [0-5] proc. Be to, įvertinus įėjimo į cemento rinką Lietuvoje kliūtis, padaryta preliminari išvada, kad naujo ūkio subjekto – cemento gamintojo ar importuotojo, galinčio tiekti reikšmingus kiekius cemento – įėjimas į cemento rinką Lietuvoje artimiausiu metu mažai tikėtinas. Atsižvelgus į tai, pripažinta, kad betono mišinio, gelžbetonio bei aplinkos tvarkymo gaminių gamintojai turi labai ribotas cemento tiekėjų pasirinkimo galimybes.

(76) Taip pat buvo nustatyta, kad cementas yra pagrindinė betono mišinio, gelžbetonio bei aplinkos tvarkymo betono gaminių žaliava, kurios įsigijimo kaštai sudaro didelę šių produktų savikainos dalį: betono mišinyje – 40-60 proc., aplinkos tvarkymo betono gaminiuose – 20-35 proc., gelžbetonio gaminiuose – 4-35 proc. priklausomai nuo gaminio⁵². Įvertinus tai, pripažinta, kad cemento įsigijimo galimybės daro reikšmingą įtaką betono mišinio, gelžbetonio bei aplinkos tvarkymo gaminių gamintojų galimybėms veikti šių gaminių gamybos rinkose, o cemento kaina turi tiesioginę įtaką šių gaminių kainai ir atitinkamai šių gaminių gamybos rinkose veikiančių ūkio subjektų pelningumui ir konkurencingumui.

(77) Nustatyta, kad Betonetos grupė, kuriai priklauso koncentracijoje dalyvaujantis ūkio subjektas Concretus Materials, UAB, jau dabar užima [50-60] proc. betono mišinio rinkos Lietuvoje, [50-60] proc. aplinkos tvarkymo betono gaminių rinkos Lietuvoje ir [30-40] proc. gelžbetonio gaminių rinkos Lietuvoje, bei, skirtingai nei kiti šių produktų gamintojai, turi ne tik visą Lietuvos teritoriją apimančią betono mišinio gamybos mazgų tinklą, bet ir didelį skaičių aplinkos tvarkymo gaminių gamyklų bei pažangias šių gaminių gamybos technologijas. Atsižvelgus į tai buvo padaryta preliminari išvada, kad Betonetos grupė jau dabar išsiskiria savo užimama padėtimi nagrinėtose pasrovinėse iš cemento gaminamų produktų rinkose.

(78) Atsižvelgus į tai, kad įsigyjamas ir su juo susiję ūkio subjektai veikia tiek atitinkamoje cemento rinkoje (AB „Akmenės cementas“), tiek ir vienoje iš nagrinėtų pasrovinėse atitinkamų rinkų, t. y. betono mišinio rinkoje (UAB „Medis ir betonas“), koncentracija buvo vertinama kaip vertikalaus ir horizontalaus pobūdžio koncentracija.

(79) Nagrinėjant vertikalaus pobūdžio koncentracijos poveikį konkurencijai buvo vertinama, ar tikėtina, kad Concretus Materials, UAB tapusi AB „Akmenės cementas“ akcininku netolimoje ateityje galėtų riboti Betonetos grupės konkurentų cemento produktų rinkose galimybę įsigyti cemento, ir ar dėl tokių veiksmų būtų itin apribota konkurencija betono mišinio, gelžbetonio bei aplinkos tvarkymo gaminių rinkose. Taip pat vertinta ir tai, ar įgyvendinus koncentraciją gali būti apribotos AB „Akmenės cementas“ konkurentų galimybės turėti pirkėjų ir taip sumažintas jų gebėjimas ar paskata konkuruoti pilko cemento rinkoje Lietuvoje.

(80) Atsižvelgus į šias aplinkybes bei į tai, kad cementas yra pagrindinė betono mišinių, gelžbetonio bei aplinkos tvarkymo gaminių žaliava, be kurios šių produktų pagaminti neįmanoma ir kuri negali būti pakeičiama kitomis žaliavomis, bei į tai, kad šių gaminių gamintojai turi labai ribotas tiekėjų pasirinkimo galimybes, o AB „Akmenės cementas“ yra didžiausias cementą Lietuvoje tiekiantis ūkio subjektas, buvo padaryta išvada, jog su Betonetos grupe susijusiam ūkio subjektui įgijus AB „Akmenės cementas“ kontrolę, Betonetos grupė turėtų galimybę riboti savo konkurentų atitinkamose cemento produktų rinkose galimybes įsigyti cemento ir veiksmingai konkuruoti su Betonetos grupe.

(81) Taip pat buvo atkreiptas dėmesys, kad Betonetos grupės konkurentų galimybės įsigyti cementą ribojimas nesumažintų AB „Akmenės cementas“ parduodamo cemento kiekio. Įvertinus tai, kad cemento tiekėjo pakeitimo galimybės yra ribotos, betono mišinių, gelžbetonio bei aplinkos tvarkymo gaminių gamintojai būtų priversti ir toliau pirkti AB „Akmenės cementas“ parduodamą cementą arba priešingu atveju turėtų mažinti gamybos apimtis. Pastaruoju atveju AB „Akmenės

⁵² Bylos 3 tomas, bylos 4 tomas.

cementas“ neprarastų savo pardavimų, nes trūkstamą pasrovinių rinkų pasiūlos dalį galėtų patenkinti Betonetos grupė, kuri galėtų nupirkti savo konkurentų nebenuperkamą cemento kiekį iš AB „Akmenės cementas“. Be to, padaryta preliminari išvada, kad AB „Akmenės cementas“ susijungus su didžiausiu cemento pirkėju Lietuvoje bei mažėjant Betonetos grupės konkurentų nuperkamam cemento kiekiui būtų ribojama AB „Akmenės cementas“ konkurentų – kitų cemento gamintojų – galimybė turėti pakankamai cemento pirkėjų ir taip apsunkinama jų galimybė konkuruoti su AB „Akmenės cementas“ arba mažinamos naujų cemento pardavėjų paskatos įeiti į cemento rinką Lietuvoje.

(82) Įvertinus koncentraciją taip pat buvo padaryta išvada, kad įgyvendinus koncentraciją Betonetos grupė įgytų papildomą pranašumą savo konkurentų iš cemento gaminamų produktų rinkose atžvilgiu, kadangi jai ne tik taptų prieinama komerciškai jautri informacija apie AB „Akmenės cementas“ tiekimų Betonetos grupės konkurentams apimtis ir sąlygas, bet ji taip pat įgytų galimybę dalyvauti priimant svarbiausius su AB „Akmenės cementas“ veikla susijusius sprendimus, įskaitant ir sprendimus dėl cemento kainodaros bei taikomos nuolaidų sistemos. Atsižvelgus į tai padaryta išvada, kad įgyvendinus koncentraciją Betonetos grupė galėtų riboti savo konkurentų, kurių daugumos cemento tiekėjas yra AB „Akmenės cementas“, galimybes įsigyti cemento ir tokiu būdu didinti jų gamybos sąnaudas bei silpninti jų galimybes veiksmingai konkuruoti su Betonetos grupe atitinkamose betono mišinio, gelžbetonio bei aplinkos tvarkymo gaminių rinkose Lietuvoje.

(83) Nagrinėjant horizontalaus pobūdžio koncentracijos poveikį konkurencijai, atsižvelgus į tai, jog Betonetos grupė užima [30-40] proc. betono mišinio rinkos, esančios 50 km atstumu aplink Šiaulių mieste esantį Betonetos grupės betono mazgą, o su AB „Akmenės cementas“ susijusi įmonė UAB „Medis ir betonas“ užima [10-20] proc. šioje rinkoje, padaryta išvada, kad numatoma vykdyti koncentracija lemtų svarbios konkurencinės jėgos panaikinimą šioje rinkoje.

(84) Remiantis tuo, kas paminėta, įvertinus koncentraciją buvo padaryta išvada kad dėl koncentracijos atitinkamose nagrinėtose prekinio betono mišinio, gelžbetonio ir aplinkos tvarkymo betono gaminių rinkose gali būtų sukuriama ar sustiprinama dominuojanti padėtis ir tuo itin apribojama konkurencija atitinkamose rinkose.

4. Kitos aplinkybės

(85) Aukščiau aptartos pranešimo apie koncentraciją nagrinėjimo metu nustatytos aplinkybės bei minėtas preliminarus koncentracijos vertinimas buvo išdėstytas 2013 m. balandžio 8 d. parengtose koncentracijos Concretus Materials, UAB įsigyjant iki 51 proc. AB „Akmenės cementas“ akcijų nagrinėjimo išvadose.

(86) Concretus Materials, UAB buvo supažindinta su šiomis išvadomis, taip pat su galimybe susipažinti su koncentracijos nagrinėjimo bylos medžiaga ir pateikti savo paaiškinimus dėl jų⁵³.

(87) 2013 m. balandžio 12 d. raštu Concretus Materials, UAB informavo Konkurencijos tarybą, jog Concretus Materials, UAB atsiima pateiktą pranešimą apie koncentraciją, bei kad nusprendė neįgyvendinti koncentracijos ir nutraukė akcijų pirkimo – pardavimo sutartį⁵⁴. Concretus Materials, UAB taip pat prašė Konkurencijos tarybos užbaigti šio pranešimo pagrindu pradėtą koncentracijų priežiūros procedūrą, nepriimant dėl šio pranešimo Konkurencijos įstatymo 12 straipsnio 1 dalies 3 punkte nurodyto Konkurencijos tarybos nutarimo.

(88) Konkurencijos tarybos 2013 m. balandžio 16 d. posėdžiu metu Concretus Materials, UAB atstovė taip pat nurodė 2013 m. balandžio 12 d. rašte pateiktus duomenis ir prašė Konkurencijos tarybos nutraukti procedūrą nagrinėjant koncentraciją Concretus Materials, UAB įsigyjant iki 51 proc. AB „Akmenės cementas“ akcijų.

⁵³ Bylos 12 tomas, 88-133 lapai.

⁵⁴ Bylos 12 tomas, 134-138 lapai.

Konkurencijos taryba k o n s t a t u o j a :

(89) Remiantis Konkurencijos įstatymo 12 straipsnio 1 dalimi, Konkurencijos taryba, išnagrinėjusi pranešimą apie koncentraciją, priima vieną iš šių nutarimų: 1) leisti vykdyti koncentraciją pagal pateiktą pranešimą; 2) leisti vykdyti koncentraciją pagal dalyvaujantiems ūkio subjektams ar kontroliuojantiems asmenims Konkurencijos tarybos nustatytas koncentracijos vykdymo sąlygas ir įpareigojimus, reikalingus tam, kad nebūtų sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis arba itin apribota konkurencija atitinkamoje rinkoje; 3) atsisakyti duoti leidimą vykdyti koncentraciją ir įpareigoti koncentracijoje dalyvaujančius ūkio subjektus ar kontroliuojančius asmenis atlikti veiksmus, kad būtų atkurta ankstesnė padėtis, arba pašalinti koncentracijos pasekmes, įskaitant įpareigojimus parduoti įmonę ar jos dalį, ūkio subjekto turtą ar jo dalį, akcijas ar jų dalį, nutraukti ar pakeisti sutartis ir nustatyti šių įpareigojimų įvykdymo terminus bei sąlygas, jeigu dėl koncentracijos bus sukurta ar sustiprinta dominuojanti padėtis arba itin apribota konkurencija atitinkamoje rinkoje.

(90) Nagrinėjamu atveju Concretus Materials, UAB 2013 m. balandžio 12 d. raštu informavo, jog atsiima pranešimą apie koncentraciją, be kita ko, pateikė įrodymus, pagrindžiančius, kad buvo nutraukta akcijų pirkimo – pardavimo sutartis.

(91) Taigi, atsižvelgiant į Konkurencijos įstatymo nuostatas ir į Concretus Materials, UAB pateiktą prašymą, o taip pat įvertinus tai, kad nėra duomenų, jog būtų ketinama įgyvendinti koncentraciją, procedūra nagrinėjant pranešimą apie koncentraciją Concretus Materials, UAB įsigyjant iki 51 proc. AB „Akmenės cementas“ akcijų nutrauktina.

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 8 straipsnio 1 dalimi, 9 straipsnio 2 dalimi, 12 straipsnio 1 dalimi ir 19 straipsnio 7 dalimi,

Konkurencijos taryba n u t a r i a :

Procedūrą nagrinėjant pranešimą apie koncentraciją Concretus Materials, UAB įsigyjant iki 51 proc. AB „Akmenės cementas“ akcijų nutraukti.

Nutarimas per 20 dienų nuo jo paskelbimo Konkurencijos tarybos tinklalapyje www.kt.gov.lt dienos gali būti skundžiamas Vilniaus apygardos administraciniam teismui.

Pirmininkas

Šarūnas Keserauskas